

แนวทาง

การส่งเสริมภาวะผู้นำของเยาวชนในยุคดิจิทัลเพื่อ ส่งเสริมการพัฒนาชุมชนอย่างยั่งยืนในอำเภอสวนผึ้ง จังหวัดราชบุรี

เจนณรงค์ แก้วจินดา^{1*} วรรณัย จินนี้² พุทธิพงษ์ พานสร้อย³
นิภาวรรณ เจริญลักษณ์⁴ ชัชวาล แอร่มหล้า⁵ นริศรา กรุดนาค⁶

รับบทความ: 14 มีนาคม 2569 แก้ไขบทความ: 8 เมษายน 2569 ตอรับบทความ: 26 เมษายน 256

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาสถานการณ์และความต้องการพัฒนาการส่งเสริมภาวะผู้นำของเยาวชนในยุคดิจิทัลเพื่อส่งเสริมการพัฒนาชุมชนอย่างยั่งยืน อำเภอสวนผึ้ง จังหวัดราชบุรี และ 2) นำเสนอแนวทางการส่งเสริมภาวะผู้นำของเยาวชนในยุคดิจิทัลเพื่อส่งเสริมการพัฒนาชุมชนอย่างยั่งยืน อำเภอสวนผึ้ง จังหวัดราชบุรี เป็นการวิจัยแบบแบบผสมวิธีวิจัยเชิงปริมาณ กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 367 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลคือแบบสอบถามที่ผ่านการตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหาโดยผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 คน และมีค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับเท่ากับ 0.89 วิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การวิจัยเชิงคุณภาพ ใช้วิธีการสัมภาษณ์เชิงลึกกับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 12 คน เป็นการเลือกแบบเจาะจง วิเคราะห์เชิงเนื้อหาและตรวจสอบด้วยเทคนิคการตรวจสอบแบบสามเส้า

ผลการศึกษาพบว่า 1) สถานการณ์และความต้องการพัฒนาการส่งเสริมภาวะผู้นำของเยาวชนในยุคดิจิทัล โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เยาวชนมีศักยภาพในการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อการสื่อสาร การเรียนรู้ และการสร้างเครือข่ายทางสังคม อย่างไรก็ตาม ยังต้องการการสนับสนุนจากชุมชนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนอย่างเป็นระบบ และ 2) แนวทางการส่งเสริมภาวะผู้นำของเยาวชนในยุคดิจิทัลควรมุ่งพัฒนาทักษะดิจิทัลควบคู่กับการสร้างโอกาสให้เยาวชนมีส่วนร่วมในกิจกรรมชมโดยบูรณาการความร่วมมือระหว่างองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น สถานศึกษา และภาคีเครือข่าย เพื่อเปิดพื้นที่การเรียนรู้และเสริมสร้างบทบาทการเป็นผู้นำของเยาวชนอย่างต่อเนื่อง

คำสำคัญ: ภาวะผู้นำเยาวชน ภาวะผู้นำดิจิทัล การพัฒนาชุมชนอย่างยั่งยืน การมีส่วนร่วมของเยาวชน

¹⁻⁶ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง

* อีเมล: ncharoenlak@gmail.com

Guidelines for Promoting Youth Leadership in The Digital Age to Promote Sustainable Community Development in Suan Phueng District, Ratchaburi Province

Chennarong keowchinda ^{1*} Woranai Jinni ² Putthipong Pansoi ³
Nipawan Charoenlak ⁴ Chachawan Aramlar ⁵ Narisara Krudnak ⁶

Abstract

This research article aimed to: (1) examine the situation and developmental needs for promoting youth leadership in the digital era to support sustainable community development in Suan Phueng District, Ratchaburi Province; and (2) propose guidelines for promoting youth leadership in the digital era to enhance sustainable community development in Suan Phueng District, Ratchaburi Province. This study employed a Mixed Methods Research design. The quantitative phase involved a sample of 367 participants. Data were collected using a questionnaire whose content validity was verified by five experts, and the overall reliability coefficient was 0.89. The data were analyzed using descriptive statistics, including mean and standard deviation. The qualitative phase involved in-depth interviews with 12 key informants selected through purposive sampling. The qualitative data were analyzed using content analysis and verified through triangulation techniques.

The results revealed that: (1) the situation and developmental needs for promoting youth leadership in the digital era were at a high level overall. Youth demonstrated the potential to utilize digital technologies for communication, learning, and building social networks. However, they still require support from communities and relevant agencies to enhance systematic participation in community development. (2) The guidelines for promoting youth leadership in the digital era should emphasize the development of digital skills alongside creating opportunities for youth participation in community activities. This should be implemented through integrated collaboration among local administrative organizations, educational institutions, and community networks in order to create learning spaces and continuously strengthen youth leadership roles.

Keywords: Youth Leadership, Digital Leadership, Sustainable Community Development, Youth Participation

1-6 Faculty of Humanities and Social Sciences, Muban Chombueng Rajabhat University, Thailand

* E-mail: ncharoenlak@gmail.com

บทนำ

ภาวะผู้นำดิจิทัลเป็นแนวคิดสำคัญในสังคมยุคเทคโนโลยีสารสนเทศ เนื่องจากการเปลี่ยนแปลงทางดิจิทัลได้ส่งผลกระทบต่อรูปแบบการเรียนรู้ การสื่อสาร และการดำเนินชีวิตของเยาวชนอย่างกว้างขวาง เยาวชนในปัจจุบันเติบโตท่ามกลางสภาพแวดล้อมที่มีเทคโนโลยีดิจิทัลเป็นส่วนหนึ่งของชีวิตประจำวัน จึงจำเป็นต้องได้รับการพัฒนาให้มีทักษะในการใช้เทคโนโลยีอย่างสร้างสรรค์ ควบคู่กับการมีภาวะผู้นำที่สามารถคิด วิเคราะห์ และตัดสินใจบนพื้นฐานของข้อมูลอย่างมีวิจารณญาณ (ชัชพงศ์ ไทยเพชรกุล และคณะ, 2565) ภาวะผู้นำดิจิทัลจึงไม่ใช่เพียงความสามารถในการใช้เครื่องมือหรือแพลตฟอร์มออนไลน์เท่านั้น แต่ยังรวมถึงความสามารถในการสื่อสาร การทำงานร่วมกับผู้อื่น การแก้ปัญหา และการใช้เทคโนโลยีอย่างมีจริยธรรมและความรับผิดชอบต่อสังคม สำหรับเยาวชน ภาวะผู้นำดิจิทัลมีความสำคัญต่อการเตรียมความพร้อมในการดำรงชีวิตในสังคมที่ขับเคลื่อนด้วยข้อมูลและนวัตกรรม เยาวชนที่มีทักษะดังกล่าวสามารถใช้เทคโนโลยีในการแสวงหาความรู้ แลกเปลี่ยนความคิดเห็น และสร้างเครือข่ายการเรียนรู้กับผู้อื่นได้อย่างกว้างขวาง (สำนักงานพัฒนาชุมชน, 2566) นอกจากนี้ยังสามารถนำความรู้และทักษะดิจิทัลมาประยุกต์ใช้ในการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นในชุมชน เช่น การใช้สื่อดิจิทัลในการเผยแพร่ข้อมูลของชุมชน การประชาสัมพันธ์แหล่งท่องเที่ยวหรือผลิตภัณฑ์ท้องถิ่น ตลอดจนการใช้เทคโนโลยีเพื่อสนับสนุนการจัดการทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมในพื้นที่

การพัฒนาภาวะผู้นำดิจิทัลของเยาวชนจึงควรดำเนินการผ่านกระบวนการเรียนรู้ที่เปิดโอกาสให้เยาวชนได้ฝึกคิด วิเคราะห์ และลงมือปฏิบัติจริง โดยสถานศึกษาและชุมชนสามารถร่วมกันจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีเพื่อการเรียนรู้และการพัฒนาชุมชน เช่น การสร้างสื่อดิจิทัลเกี่ยวกับอัตลักษณ์ของท้องถิ่น

การพัฒนาแพลตฟอร์มออนไลน์เพื่อสนับสนุนเศรษฐกิจชุมชน หรือการเปิดพื้นที่ให้เยาวชนมีส่วนร่วมในการเสนอแนวทางพัฒนาชุมชนของตนเอง ซึ่งจะช่วยให้เยาวชนสามารถใช้เทคโนโลยีเป็นเครื่องมือในการสร้างการเปลี่ยนแปลงเชิงบวกและมีบทบาทสำคัญต่อการพัฒนาชุมชนอย่างยั่งยืนในอนาคต

บริบทของอำเภอสวนผึ้ง จังหวัดราชบุรี เป็นพื้นที่ที่มีความหลากหลายทั้งด้านภูมิประเทศและวัฒนธรรม โดยมีภูเขา ป่าไม้ และพื้นที่เกษตรกรรมเป็นทรัพยากรสำคัญของชุมชน อีกทั้งยังคงรักษาวินัยชีวิตและประเพณีท้องถิ่นที่สืบทอดมาอย่างยาวนาน อย่างไรก็ตาม ในช่วงหลายปีที่ผ่านมา อำเภอสวนผึ้งมีการขยายตัวอย่างรวดเร็วจากการพัฒนาด้านการท่องเที่ยวและการเกษตร ส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทั้งในด้านเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม แม้ว่าการพัฒนาดังกล่าวจะสร้างโอกาสในการเติบโตทางเศรษฐกิจให้กับชุมชน แต่ก็ทำให้เกิดความท้าทายสำคัญ เช่น การใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างเข้มข้น ความเสี่ยงต่อการ

เสื่อมโทรมของสิ่งแวดล้อม และความไม่สมดุลระหว่างการพัฒนาเศรษฐกิจกับการรักษาวินัยชีวิตดั้งเดิมของชุมชน (กลุ่มงานพัฒนายุทธศาสตร์สาธารณสุข, 2565) ภายใต้บริบทของการเปลี่ยนแปลงดังกล่าว เยาวชนในพื้นที่จึงมีบทบาทสำคัญอย่างยิ่งในฐานะพลังขับเคลื่อนการพัฒนาชุมชนในอนาคต เนื่องจากเยาวชนเป็นกลุ่มที่มีศักยภาพในการเรียนรู้เทคโนโลยีดิจิทัล สามารถเข้าถึงข้อมูลและองค์ความรู้จากหลากหลายแหล่ง และนำมาประยุกต์ใช้ในการพัฒนาชุมชนได้อย่างสร้างสรรค์ เช่น การใช้สื่อดิจิทัลเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงยั่งยืน

การพัฒนาช่องทางออนไลน์สำหรับสินค้าเกษตรของชุมชน และการใช้เทคโนโลยีเพื่อสนับสนุนการจัดการทรัพยากรธรรมชาติอย่างเหมาะสม (กรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการ, 2559) ดังนั้น การส่งเสริมภาวะผู้นำของเยาวชนจึงมีความสำคัญต่อการสร้างทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณ การมีส่วนร่วมของชุมชน และการตระหนักถึงบทบาทของตนในการพัฒนาท้องถิ่น ซึ่งจะนำไปสู่การขับเคลื่อนการพัฒนาอย่างสมดุลและยั่งยืนในอำเภอสวนผึ้งต่อไปในอนาคต

จากความสำคัญและที่มาของปัญหาดังกล่าว ผู้วิจัยจึงมีความสนใจศึกษาการพัฒนาภาวะผู้นำของเยาวชนในอำเภอสวนผึ้ง จังหวัดราชบุรี ภายใต้บริบทของการเปลี่ยนแปลงทางสังคม เศรษฐกิจ และสิ่งแวดล้อม โดยมุ่งเน้นบทบาทของเยาวชนในการใช้ความรู้ เทคโนโลยีดิจิทัล และการมีส่วนร่วมของชุมชน เพื่อเสริมสร้างศักยภาพในการพัฒนาท้องถิ่นอย่างสร้างสรรค์และยั่งยืน การศึกษาครั้งนี้มุ่งหวังว่าจะเป็นประโยชน์ต่อการสร้างองค์ความรู้เกี่ยวกับการพัฒนาภาวะผู้นำเยาวชน ตลอดจนเป็นแนวทางในการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของเยาวชนในการขับเคลื่อนการพัฒนาชุมชนให้สอดคล้องกับบริบทท้องถิ่น และนำไปสู่การพัฒนาสังคมอย่างสมดุลในระยะยาว

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสถานการณ์และความต้องการพัฒนาการส่งเสริมภาวะผู้นำของเยาวชนในยุคดิจิทัลเพื่อส่งเสริมการพัฒนาชุมชนอย่างยั่งยืน บริบทอำเภอสวนผึ้ง จังหวัดราชบุรี
2. เพื่อศึกษาแนวทางการส่งเสริมภาวะผู้นำของเยาวชนในยุคดิจิทัลเพื่อส่งเสริมการพัฒนาชุมชนอย่างยั่งยืนอำเภอสวนผึ้ง จังหวัดราชบุรี

วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

แนวคิดภาวะผู้นำของเยาวชน

การส่งเสริมภาวะผู้นำของเยาวชนเป็นกระบวนการสำคัญในการพัฒนาศักยภาพของคนรุ่นใหม่ให้สามารถมีบทบาทในการขับเคลื่อนสังคมและชุมชนอย่างสร้างสรรค์ เยาวชนถือเป็นกำลังสำคัญของการพัฒนาประเทศในอนาคต ดังนั้น การพัฒนาให้เยาวชนมีความรู้ ทักษะ และคุณลักษณะของความเป็นผู้นำจึงมีความจำเป็น ภาวะผู้นำของเยาวชนไม่ได้หมายถึงเพียงความสามารถในการเป็นผู้นำกลุ่มเท่านั้น แต่ยังครอบคลุมความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณ การตัดสินใจอย่างมีเหตุผล การสื่อสารและการทำงานร่วมกับผู้อื่น ตลอดจนความรับผิดชอบต่อสังคม ซึ่งเป็นองค์ประกอบสำคัญของการพัฒนาเยาวชนให้เป็นพลเมืองที่มีคุณภาพ (Komives, et al., 2005) การส่งเสริมภาวะผู้นำควรเปิดโอกาสให้เยาวชนได้มีส่วนร่วมในกิจกรรมของชุมชน เพื่อให้เกิดการเรียนรู้จากประสบการณ์จริง กระบวนการดังกล่าวช่วยพัฒนาทักษะการทำงานเป็นทีม การแก้ไขปัญหา และการตัดสินใจร่วมกัน นอกจากนี้ การมีพื้นที่ให้เยาวชนแสดงความคิดเห็นและมีส่วนร่วมในกิจกรรมสาธารณะ เช่น โครงการพัฒนาชุมชนหรือกิจกรรมอาสาสมัคร ยังช่วยเสริมสร้างการเรียนรู้ทางสังคม และการมีส่วนร่วมในระบอบประชาธิปไตย (กิตติพงษ์ วงศ์กระพันธ์, 2562) ขณะเดียวกัน การพัฒนาภาวะ

ผู้นำควรมุ่งปลูกฝังค่านิยมที่ดี เช่น ความรับผิดชอบ ความซื่อสัตย์ และจิตสาธารณะ ซึ่งจะช่วยให้เยาวชนสามารถปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงของสังคมและมีบทบาทในการพัฒนาชุมชนอย่างสร้างสรรค์ (ชัชพงศ์ ไทยเพชรกุล และคณะ, 2565) เมื่อเยาวชนได้รับการพัฒนาอย่างเหมาะสมทั้งด้านความรู้ ทักษะ และคุณธรรม ย่อมสามารถเติบโตเป็นผู้นำที่มีศักยภาพและมีส่วนร่วมในการพัฒนาสังคมอย่างยั่งยืน

การพัฒนาชุมชนยุคดิจิทัล

การพัฒนาชุมชนยุคดิจิทัลเป็นแนวทางการพัฒนาที่เกิดจากการเปลี่ยนแปลงของเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร ซึ่งมีบทบาทสำคัญต่อโครงสร้างทางเศรษฐกิจ สังคม และวิถีชีวิตของผู้คนในชุมชน การนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาใช้ในการพัฒนาชุมชนจึงเป็นกลไกสำคัญที่ช่วยเพิ่มประสิทธิภาพในการจัดการทรัพยากร การสื่อสารข้อมูล และการสร้างโอกาสทางเศรษฐกิจให้กับประชาชนในพื้นที่ ชุมชนสามารถใช้เทคโนโลยีดิจิทัลเป็นเครื่องมือในการเข้าถึงข้อมูล ความรู้ และนวัตกรรมจากแหล่งต่าง ๆ ซึ่งช่วยให้การวางแผนและการตัดสินใจในการพัฒนาชุมชนมีความรอบด้านและสอดคล้องกับบริบทของพื้นที่มากยิ่งขึ้น การพัฒนาชุมชนในยุคดิจิทัลยังช่วยส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในกระบวนการพัฒนา โดยเทคโนโลยีสามารถเป็นช่องทางในการสื่อสาร แลกเปลี่ยนความคิดเห็น และสร้างเครือข่ายความร่วมมือระหว่างสมาชิกในชุมชน รวมถึงหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน และองค์กรที่เกี่ยวข้อง ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดการใช้เทคโนโลยีเพื่อเสริมพลังให้ชุมชนสามารถเข้าถึงข้อมูลและมีส่วนร่วมในกระบวนการพัฒนาอย่างมีประสิทธิภาพ (Gurstein, 2007; United Nations ESCWA, 2009) นอกจากนี้ หน่วยงานภาครัฐของไทยยังให้ความสำคัญกับการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อสนับสนุนเศรษฐกิจฐานราก การพัฒนาผลิตภัณฑ์ชุมชน และการสร้างเครือข่ายการเรียนรู้ในระดับพื้นที่ (สำนักงานพัฒนาชุมชน, 2566) ขณะเดียวกัน เทคโนโลยีดิจิทัลยังช่วยสนับสนุนการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชน เช่น การจำหน่ายผลิตภัณฑ์ท้องถิ่นผ่านแพลตฟอร์มออนไลน์ และการประชาสัมพันธ์แหล่งท่องเที่ยวของชุมชน (ปณิตา มุ่งก่อกกลาง, 2568) อย่างไรก็ตาม การพัฒนาชุมชนยุคดิจิทัลต้องควบคู่กับการพัฒนาศักยภาพของคนในชุมชนให้มีทักษะดิจิทัลและสามารถใช้เทคโนโลยีได้อย่างรู้เท่าทัน เพื่อให้เกิดความเข้มแข็งของชุมชนและนำไปสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน

แนวคิดการพัฒนาชุมชนอย่างยั่งยืนในยุคดิจิทัล

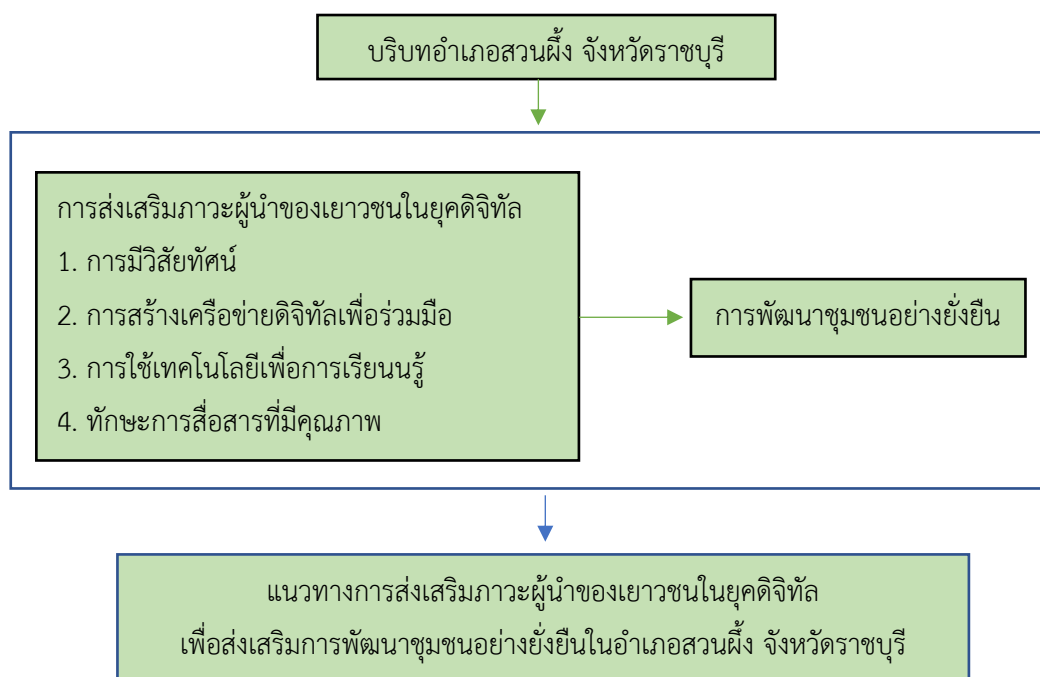
การพัฒนาชุมชนอย่างยั่งยืนในยุคดิจิทัลเป็นแนวคิดที่เกิดขึ้นจากการบูรณาการระหว่างหลักการพัฒนาที่ยั่งยืนกับการเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร ซึ่งมีบทบาทสำคัญต่อวิถีชีวิต เศรษฐกิจ และสังคมของชุมชนในปัจจุบัน แนวคิดดังกล่าวมุ่งเน้นการเสริมสร้างศักยภาพของคนในชุมชนให้สามารถใช้เทคโนโลยีดิจิทัลเป็นเครื่องมือในการพัฒนาคุณภาพชีวิต ควบคู่กับการรักษาสมดุลของทรัพยากรธรรมชาติ สังคม และวัฒนธรรมในระยะยาว

แนวคิดของ Michael Gurstein (2007) ได้เสนอแนวคิด Community Informatics ว่าเทคโนโลยีสารสนเทศสามารถเป็นเครื่องมือสำคัญในการเสริมพลัง (empowerment) ให้กับชุมชน โดยเปิดโอกาสให้ประชาชนสามารถเข้าถึงข้อมูล ความรู้ และมีส่วนร่วมในกระบวนการพัฒนาได้อย่างเท่าเทียม ซึ่งส่งผลให้

ชุมชนสามารถพัฒนาตนเองได้อย่างมีประสิทธิภาพและยั่งยืน นอกจากนี้ United Nations ESCWA (2009) ยังได้อธิบายว่า การนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาใช้ในการพัฒนาชุมชน จะช่วยเพิ่มประสิทธิภาพในการสื่อสาร การบริหารจัดการทรัพยากร และการสร้างเครือข่ายความร่วมมือระหว่างภาคส่วนต่าง ๆ ซึ่งเป็นกลไกสำคัญในการขับเคลื่อนการพัฒนาอย่างยั่งยืน ในบริบทของประเทศไทย สำนักงานพัฒนาชุมชน (2566) ได้ให้ความสำคัญกับการพัฒนาชุมชนในยุคดิจิทัล โดยมุ่งส่งเสริมให้ประชาชนสามารถใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการสร้างโอกาสทางเศรษฐกิจ เช่น การพัฒนาผลิตภัณฑ์ชุมชน การตลาดออนไลน์ และการสร้างเครือข่ายการเรียนรู้ ซึ่งช่วยยกระดับเศรษฐกิจฐานรากและความเข้มแข็งของชุมชน ขณะเดียวกัน ปณิตา มุ่งก่อกลาง (2568) ได้เสนอว่า การพัฒนาชุมชนในยุคดิจิทัลจำเป็นต้องควบคู่ไปกับการพัฒนาทักษะดิจิทัลของประชาชน เพื่อให้สามารถใช้เทคโนโลยีได้อย่างรู้เท่าทันและเกิดประโยชน์สูงสุด ทั้งในด้านการประกอบอาชีพ การสื่อสาร และการมีส่วนร่วมในกิจกรรมของชุมชน จากแนวคิดดังกล่าวสามารถสังเคราะห์ได้ว่า การพัฒนาชุมชนอย่างยั่งยืนในยุคดิจิทัลประกอบด้วยองค์ประกอบสำคัญ ได้แก่ (1) การใช้เทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อเพิ่มโอกาสทางเศรษฐกิจและสังคม (2) การส่งเสริมการเข้าถึงข้อมูลและองค์ความรู้ (3) การพัฒนาทักษะดิจิทัลของคนในชุมชน (4) การสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชน และ (5) การสร้างเครือข่ายความร่วมมือระหว่างภาคส่วนต่าง ๆ โดยองค์ประกอบเหล่านี้ต้องดำเนินไปควบคู่กับการคำนึงถึงความสมดุลของทรัพยากรธรรมชาติและการรักษาอัตลักษณ์ของชุมชน

ดังนั้น การพัฒนาชุมชนอย่างยั่งยืนในยุคดิจิทัลจึงไม่ใช่เพียงการนำเทคโนโลยีมาใช้ แต่เป็นกระบวนการพัฒนาที่เน้น “คนเป็นศูนย์กลาง” (people-centered development) โดยใช้เทคโนโลยีเป็นเครื่องมือในการเสริมสร้างศักยภาพของคนในชุมชน เพื่อให้สามารถพึ่งพาตนเองได้ มีส่วนร่วมในการพัฒนา และนำไปสู่ความเข้มแข็งและยั่งยืนของชุมชนในระยะยาว

กรอบแนวคิดการวิจัย

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีการดำเนินการวิจัย

ประชากรและผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

1. วิจัยเชิงปริมาณ การวิจัยเชิงปริมาณในครั้งนี้มุ่งศึกษาระดับภาวะผู้นำดิจิทัลของเยาวชนและบทบาทต่อการพัฒนาชุมชนในยุคดิจิทัล โดยกำหนดกลุ่มตัวอย่างเป็นเยาวชนในอำเภอสวนผึ้ง จังหวัดราชบุรี ซึ่งได้มาจากการสุ่มตัวอย่างแบบง่าย (Simple Random Sampling) จำนวน 367 คน เพื่อให้กลุ่มตัวอย่างมีความเป็นตัวแทนของประชากรในพื้นที่อย่างเหมาะสม เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลคือแบบสอบถามที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นตามกรอบแนวคิดการวิจัยที่สังเคราะห์จากแนวคิดเกี่ยวกับภาวะผู้นำดิจิทัล การมีส่วนร่วมของเยาวชน และการพัฒนาชุมชนในยุคดิจิทัล แบบสอบถามแบ่งออกเป็นส่วนตัวต่าง ๆ ได้แก่ ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม และข้อความถามเกี่ยวกับระดับภาวะผู้นำดิจิทัลและบทบาทของเยาวชนต่อการพัฒนาชุมชน

ก่อนนำแบบสอบถามไปใช้เก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้ตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ โดยให้ผู้ทรงคุณวุฒิด้านการวิจัยและสาขาที่เกี่ยวข้อง จำนวน 5 คน พิจารณาความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) เพื่อประเมินความสอดคล้องระหว่างข้อความถามกับวัตถุประสงค์การวิจัย จากนั้นคำนวณค่าดัชนีความสอดคล้องของเนื้อหา (Index of Item-Objective Congruence: IOC) ซึ่งพบว่าทุกรายการมีค่า IOC ตั้งแต่ 0.50 ขึ้นไป แสดงให้เห็นว่าข้อความถามมีความเหมาะสมและสอดคล้องกับตัวแปรที่ต้องการศึกษา นอกจากนี้ผู้วิจัยยังได้ทดสอบความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม (Reliability) โดยคำนวณค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient) ซึ่งมีค่าเท่ากับ 0.89 แสดงให้เห็นว่าเครื่องมือมีความเชื่อมั่นใน

ระดับสูงและสามารถนำไปใช้เก็บรวบรวมข้อมูลได้อย่างเหมาะสม การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยใช้สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) ได้แก่ ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) เพื่ออธิบายลักษณะของข้อมูลและระดับของตัวแปรที่ศึกษา ทั้งนี้การใช้สถิติเชิงพรรณนาเป็นวิธีการที่เหมาะสมสำหรับการอธิบายแนวโน้มและระดับความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างเกี่ยวกับภาวะผู้นำดิจิทัลและบทบาทของเยาวชนในการพัฒนาชุมชน ซึ่งช่วยให้สามารถนำเสนอภาพรวมของสถานการณ์และความต้องการพัฒนาได้อย่างชัดเจนและเป็นระบบ (Creswell & Creswell, 2018; Field, 2018)

2. การวิจัยเชิงคุณภาพ มุ่งศึกษาบริบทและแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำดิจิทัลของเยาวชนในการพัฒนาชุมชน โดยใช้วิธีการสัมภาษณ์เชิงลึกกับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ เช่น ผู้นำชุมชน ครู และผู้ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาเยาวชนในพื้นที่ จำนวน 12 คน เป็นการเลือกแบบเจาะจง ข้อมูลที่ได้นำมาวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content Analysis) เพื่อสังเคราะห์ประเด็นสำคัญและอธิบายปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นในบริบทของชุมชน พร้อมทั้งตรวจสอบความน่าเชื่อถือของข้อมูลด้วยเทคนิคการตรวจสอบแบบสามเส้า (Triangulation) และนำเสนอผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ของการศึกษา (Creswell & Poth, 2018)

3. แนวทางการส่งเสริมภาวะผู้นำดิจิทัลสามารถพัฒนาได้จากการบูรณาการความร่วมมือของหน่วยงานในชุมชน

การรวบรวมข้อมูล เครื่องมือและการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้ใช้ระเบียบวิธีวิจัยแบบผสมผสาน (Mixed Methods Research) โดยบูรณาการการวิจัยเชิงปริมาณและการวิจัยเชิงคุณภาพ เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ครอบคลุมทั้งในเชิงสถิติและเชิงบริบทของพื้นที่

ผลการวิจัย

วัตถุประสงค์ 1 สถานการณ์และความต้องการพัฒนาการส่งเสริมภาวะผู้นำของเยาวชนในยุคดิจิทัลเพื่อส่งเสริมการพัฒนาชุมชนอย่างยั่งยืน บริบทอำเภอสวนผึ้ง จังหวัดราชบุรี

1.1 การวิเคราะห์ความต้องการพัฒนาภาวะผู้นำของเยาวชนในยุคดิจิทัลเพื่อส่งเสริมการพัฒนาชุมชนอย่างยั่งยืน ภาพรวมและรายด้าน ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ผลการวิเคราะห์ความต้องการพัฒนาภาวะผู้นำของเยาวชนในยุคดิจิทัลเพื่อส่งเสริมการพัฒนาชุมชนอย่างยั่งยืน

ประเด็น	n= 367			
	$\bar{x}$	S.D.	ระดับ	ลำดับ
การมีวิสัยทัศน์	4.45	0.69	มาก	3
การสร้างเครือข่ายดิจิทัลเพื่อร่วมมือ	4.48	0.68	มาก	1
การใช้เทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อการเรียนรู้	4.47	0.66	มาก	2

ประเด็น	n= 367			
	$\bar{x}$	S.D.	ระดับ	ลำดับ
ทักษะการสื่อสารที่มีคุณภาพ	4.43	0.66	มาก	4
รวม	4.45	0.67	มาก	

จากตารางที่ 1 ผลการวิเคราะห์เกี่ยวกับแนวทางการส่งเสริมภาวะผู้นำของเยาวชนในยุคดิจิทัลเพื่อส่งเสริมการพัฒนาชุมชนอย่างยั่งยืนในอำเภอสวนผึ้ง จังหวัดราชบุรี ภาพรวม พบว่า อยู่ในระดับ มาก ($\bar{x}$ = 4.45, S.D. = 0.67) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ 1. การสร้างเครือข่ายดิจิทัลเพื่อร่วมมือ ($\bar{x}$ = 4.48, S.D. = 0.68) 2. การใช้เทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อการเรียนรู้ ($\bar{x}$ = 4.47, S.D. = 0.66) 3. การมีวิสัยทัศน์ ($\bar{x}$ = 4.45, S.D. = 0.69) และ 4. ทักษะการสื่อสารที่มีคุณภาพ ($\bar{x}$ = 4.43, S.D. = 0.66) ตามลำดับ

1.2 ความต้องการเพื่อพัฒนา จากการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้ให้ข้อมูลสำคัญที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาเยาวชนในพื้นที่อำเภอสวนผึ้ง จังหวัดราชบุรี พบว่า การเปลี่ยนแปลงของสังคมในยุคดิจิทัลส่งผลให้บทบาทของเยาวชนในการพัฒนาชุมชนมีความสำคัญเพิ่มมากขึ้น เยาวชนในพื้นที่มีศักยภาพในการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อการเรียนรู้และการสื่อสาร แต่ยังขาดโอกาสและกระบวนการพัฒนาอย่างเป็นระบบในการเสริมสร้างภาวะผู้นำและการมีส่วนร่วมในกิจกรรมของชุมชน ผู้ให้ข้อมูลสะท้อนว่าการเปิดพื้นที่ให้เยาวชนได้มีส่วนร่วมในกิจกรรมพัฒนาชุมชน รวมทั้งการส่งเสริมทักษะดิจิทัลและทักษะชีวิต จะช่วยให้เยาวชนสามารถพัฒนาศักยภาพของตนเองและมีบทบาทสำคัญในการขับเคลื่อนการพัฒนาชุมชนให้เกิดความเข้มแข็งและยั่งยืน มีประเด็นสำคัญ ดังนี้

1) ศักยภาพด้านการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลของเยาวชน พบว่า เยาวชนในพื้นที่อำเภอสวนผึ้งมีความสามารถในการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลและสื่อสังคมออนไลน์เพื่อการสื่อสาร การเรียนรู้ และการเข้าถึงข้อมูลข่าวสาร อย่างไรก็ตาม การใช้เทคโนโลยียังเน้นในด้านการสื่อสารทั่วไปมากกว่าการนำไปใช้เพื่อพัฒนาชุมชนอย่างเป็นรูปธรรม

2) ความต้องการพัฒนาทักษะภาวะผู้นำของเยาวชน พบว่า เยาวชนและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องเห็นว่าควรมีการส่งเสริมทักษะภาวะผู้นำ เช่น การคิดวิเคราะห์ การตัดสินใจ การทำงานเป็นทีม และความรับผิดชอบต่อสังคม เพื่อให้เยาวชนสามารถมีบทบาทในการขับเคลื่อนกิจกรรมของชุมชนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

3) บทบาทของชุมชนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการสนับสนุนเยาวชน พบว่า สถานศึกษา องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และผู้นำชุมชนมีบทบาทสำคัญในการสนับสนุนการพัฒนาเยาวชน โดยการสร้างพื้นที่การเรียนรู้ การจัดกิจกรรมที่เปิดโอกาสให้เยาวชนได้แสดงศักยภาพ และส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชน

4) การใช้เทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อพัฒนาชุมชนอย่างยั่งยืน พบว่า การนำทักษะดิจิทัลของเยาวชนมาประยุกต์ใช้ เช่น การประชาสัมพันธ์แหล่งท่องเที่ยว การเผยแพร่วัฒนธรรมท้องถิ่น และการส่งเสริมผลิตภัณฑ์ชุมชนผ่านสื่อออนไลน์ สามารถช่วยยกระดับเศรษฐกิจและสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชน

จากการสนทนากลุ่ม ผู้ให้ข้อมูลได้สะท้อนความคิดเห็นเกี่ยวกับบทบาทของเยาวชนต่อการพัฒนาชุมชนในยุคดิจิทัล ดังการสัมภาษณ์เชิงลึก

“เด็กสมัยนี้เก่งนะครับ แต่ก็มีหลายคนที่ยังขาดโอกาส จริงๆ ก็เรียนรู้กันเองได้ แต่บางคนก็จำกัด ทุนน้อย เยาวชนในพื้นที่สามารถใช้เทคโนโลยีดิจิทัลได้ดี แต่ยังขาดโอกาสในการพัฒนาทักษะภาวะผู้นำและการมีส่วนร่วมในกิจกรรมของชุมชนอย่างต่อเนื่อง” (ตัวแทนเยาวชนคนที่ 1, 2568)

“มีกิจกรรมส่งเสริม หรือมีอบรม ท้องถิ่นควรทำแบบนี้ครับ ต้องอบรมให้ความรู้ ให้มีงานด้วยก็ดี หากมีการสนับสนุนและเปิดพื้นที่ให้เยาวชนได้แสดงศักยภาพ โดยเฉพาะการใช้ทักษะดิจิทัลเพื่อพัฒนาชุมชน ก็จะช่วยให้ชุมชนเกิดความเข้มแข็งและพัฒนาได้อย่างยั่งยืน” (ผู้เกี่ยวข้องชุมชนคนที่ 1, 2568)

วัตถุประสงค์ 2 แนวทางการส่งเสริมภาวะผู้นำของเยาวชนในยุคดิจิทัลเพื่อส่งเสริมการพัฒนาชุมชนอย่างยั่งยืนอำเภอสวนผึ้ง จังหวัดราชบุรี

จากการสังเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ สามารถสรุปแนวทางการส่งเสริมภาวะผู้นำของเยาวชนในยุคดิจิทัล ซึ่งหน่วยงานที่เกี่ยวข้องสามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้จริง จำนวน 5 ประเด็น ดังนี้

1. การจัดอบรมพัฒนาทักษะดิจิทัลสำหรับเยาวชน จัดกิจกรรมอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลอย่างสร้างสรรค์ เช่น การผลิตสื่อออนไลน์ การใช้แพลตฟอร์มดิจิทัลเพื่อการเรียนรู้ และการใช้สื่อสังคมออนไลน์ในการสื่อสารเชิงสร้างสรรค์

2. การส่งเสริมกิจกรรมพัฒนาเยาวชนในระดับชุมชน สนับสนุนให้เยาวชนมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมของชุมชน เช่น โครงการอาสาสมัคร การพัฒนาพื้นที่สาธารณะ หรือกิจกรรมอนุรักษ์วัฒนธรรมท้องถิ่น เพื่อสร้างประสบการณ์ในการทำงานร่วมกันและพัฒนาภาวะผู้นำ

3. การสนับสนุนให้เยาวชนใช้เทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อประชาสัมพันธ์ชุมชน ส่งเสริมให้เยาวชนมีบทบาทในการจัดทำสื่อประชาสัมพันธ์แหล่งท่องเที่ยว ผลิตภัณฑ์ชุมชน และกิจกรรมของท้องถิ่นผ่านช่องทางออนไลน์ เช่น เฟซบุ๊ก เพจชุมชน หรือสื่อดิจิทัลอื่นๆ

4. การสร้างเครือข่ายความร่วมมือระหว่างหน่วยงานในพื้นที่ ประสานความร่วมมือระหว่างองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น สถานศึกษา ผู้นำชุมชน และภาคีเครือข่าย เพื่อร่วมกันวางแผนและสนับสนุนกิจกรรมพัฒนาเยาวชนอย่างต่อเนื่อง

5. การจัดตั้งเวทีหรือพื้นที่การเรียนรู้สำหรับเยาวชน ส่งเสริมให้มีเวทีหรือพื้นที่สำหรับเยาวชนในการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น นำเสนอแนวคิด และร่วมวางแผนกิจกรรมพัฒนาชุมชน เพื่อสร้างการมีส่วนร่วมและพัฒนาภาวะผู้นำของเยาวชนในระดับชุมชนอย่างยั่งยืน

กล่าวได้ว่า จากการศึกษาแนวทางการส่งเสริมภาวะผู้นำของเยาวชนในยุคดิจิทัลเพื่อการพัฒนาชุมชนอย่างยั่งยืนในอำเภอสวนผึ้ง จังหวัดราชบุรี มุ่งเน้นการพัฒนาทักษะดิจิทัลควบคู่กับการเปิดโอกาสให้เยาวชนมีส่วนร่วมในกิจกรรมของชุมชน โดยองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นร่วมกับสถานศึกษาและเครือข่ายชุมชน สนับสนุนการอบรม การสร้างสื่อดิจิทัล และการจัดเวทีให้เยาวชนแสดงศักยภาพเพื่อพัฒนาชุมชน

อภิปรายผล

วัตถุประสงค์ข้อที่ 1 ผลการศึกษาศานาการณ์และความต้องการในการส่งเสริมภาวะผู้นำของเยาวชนในยุคดิจิทัล ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณพบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 4.45, S.D. = 0.67) โดยเฉพาะด้านการสร้างเครือข่ายดิจิทัลเพื่อความร่วมมือ ($\bar{X}$ = 4.48) และการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อการเรียนรู้ ($\bar{X}$ = 4.47) อาจเป็นเพราะว่าเยาวชนในพื้นที่มีความคุ้นเคยกับเทคโนโลยีและสื่อสังคมออนไลน์ในชีวิตประจำวัน เนื่องจากบริบทของสังคมดิจิทัลทำให้การสื่อสารและการเรียนรู้ผ่านสื่อออนไลน์เป็นเรื่องใกล้ตัว อย่างไรก็ตาม แม้จะมีศักยภาพด้านดิจิทัลค่อนข้างสูง แต่ยังขาดโอกาสและกระบวนการสนับสนุนอย่างเป็นระบบในการพัฒนาทักษะภาวะผู้นำและการมีส่วนร่วมกับชุมชน จึงทำให้ศักยภาพของเยาวชนยังไม่ถูกนำมาใช้เพื่อการพัฒนาชุมชนได้อย่างเต็มประสิทธิภาพ ผลการศึกษาสอดคล้องกับ กิตติพงษ์ วงศ์กระพันธ์ (2562) ที่พบว่าการเปิดโอกาสให้เด็กและเยาวชนมีส่วนร่วมในกิจกรรมของชุมชนและองค์กรท้องถิ่น จะช่วยส่งเสริมการพัฒนาภาวะผู้นำ การเรียนรู้ทางสังคม และความรับผิดชอบต่อสาธารณะ และยังสอดคล้องกับ Gurstein (2007) ซึ่งเสนอแนวคิด *community informatics* ว่าการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารสามารถเป็นกลไกสำคัญในการเสริมสร้างศักยภาพของชุมชนและเปิดโอกาสให้สมาชิกในชุมชน โดยเฉพาะเยาวชน มีบทบาทในการพัฒนาท้องถิ่นของตนเองผ่านเครือข่ายดิจิทัล สามารถอธิบายได้ว่า การพัฒนาภาวะผู้นำของเยาวชนในบริบทสังคมดิจิทัลจำเป็นต้องอาศัยทั้งศักยภาพด้านเทคโนโลยีและกระบวนการสนับสนุนจากชุมชนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง หากมีการส่งเสริมให้เยาวชนใช้ทักษะดิจิทัลเพื่อการสื่อสาร การสร้างเครือข่าย และการมีส่วนร่วมในกิจกรรมพัฒนาชุมชนอย่างต่อเนื่อง จะช่วยให้เยาวชนสามารถพัฒนาบทบาทความเป็นผู้นำและมีส่วนสำคัญต่อการพัฒนาชุมชนอย่างยั่งยืน

วัตถุประสงค์ข้อที่ 2 ผลการพัฒนาแนวทางการส่งเสริมภาวะผู้นำของเยาวชนในยุคดิจิทัลเพื่อการพัฒนาชุมชนอย่างยั่งยืนในอำเภอสวนผึ้ง จังหวัดราชบุรี ให้ความสำคัญกับการพัฒนาทักษะดิจิทัลควบคู่กับการสร้างโอกาสให้เยาวชนมีส่วนร่วมในกิจกรรมของชุมชนอย่างเป็นรูปธรรม อาจเป็นเพราะว่าเยาวชนในพื้นที่มีศักยภาพในการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลและการสื่อสารผ่านสื่อออนไลน์อยู่แล้ว แต่ยังขาดกระบวนการสนับสนุนและพื้นที่การเรียนรู้ที่ช่วยต่อยอดศักยภาพดังกล่าว เนื่องจากการดำเนินกิจกรรมพัฒนาเยาวชนในระดับชุมชนยังไม่ต่อเนื่องและยังขาดการบูรณาการความร่วมมือระหว่างองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น สถานศึกษา และภาคีเครือข่ายในพื้นที่อย่างเป็นระบบ จึงทำให้การพัฒนาภาวะผู้นำของเยาวชนยังไม่สามารถขยายผลสู่การพัฒนาชุมชนได้อย่างเต็มศักยภาพ ผลการศึกษาลดคล้อยกับ ปณิตา มุ่งก่อกลาง (2568) ที่เสนอว่า การพัฒนาชุมชน

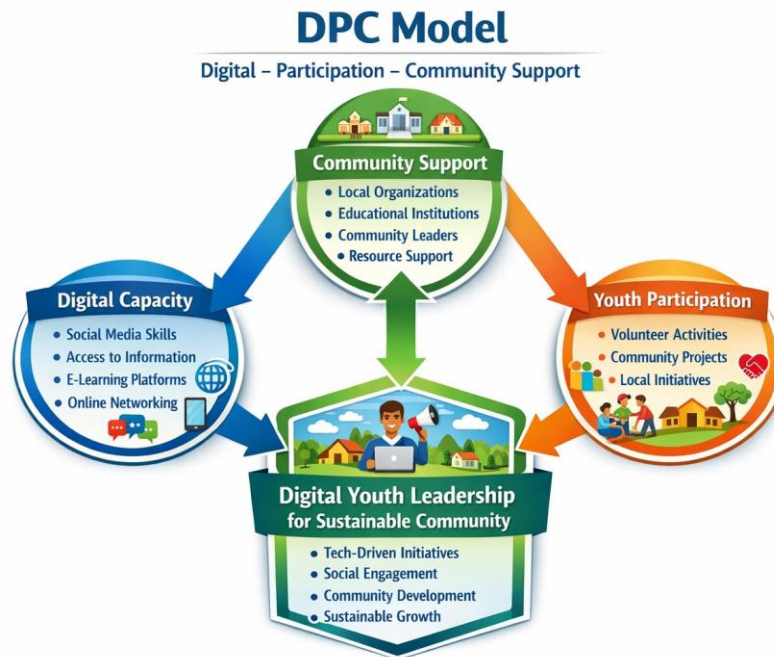
ในยุคดิจิทัลจำเป็นต้องส่งเสริมให้ประชาชนและเยาวชนมีทักษะในการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลควบคู่กับการมีส่วนร่วมในกิจกรรมของชุมชน เพื่อให้สามารถนำศักยภาพด้านดิจิทัลไปใช้ในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจฐานราก และการพัฒนาชุมชนได้อย่างมีประสิทธิภาพ และยังสอดคล้องกับ Komives et al., (2005) ซึ่งอธิบายว่า การพัฒนาภาวะผู้นำของเยาวชนเกิดขึ้นผ่านกระบวนการเรียนรู้จากประสบการณ์ การมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางสังคม และการทำงานร่วมกับผู้อื่นในชุมชน สามารถอธิบายได้ว่า การพัฒนาภาวะผู้นำของเยาวชนในยุคดิจิทัลไม่ควรมุ่งเน้นเพียงการพัฒนาทักษะทางเทคโนโลยีเท่านั้น แต่ควรสร้างกระบวนการเรียนรู้และพื้นที่การมีส่วนร่วมที่เชื่อมโยงระหว่างเยาวชนกับชุมชน หากหน่วยงานท้องถิ่น สถานศึกษา และภาคีเครือข่ายสามารถร่วมกันจัดกิจกรรมหรือเวทีที่เปิดโอกาสให้เยาวชนได้ใช้ทักษะดิจิทัลในการสื่อสาร การสร้างเครือข่าย และการพัฒนากิจกรรมของชุมชนอย่างต่อเนื่อง จะช่วยเสริมสร้างภาวะผู้นำของเยาวชนและนำไปสู่การพัฒนาชุมชนอย่างยั่งยืน

องค์ความรู้ใหม่

จากผลการวิจัยสามารถสังเคราะห์เป็นองค์ความรู้ใหม่เกี่ยวกับการส่งเสริมภาวะผู้นำของเยาวชนในยุคดิจิทัลเพื่อการพัฒนาชุมชนอย่างยั่งยืนในบริบทอำเภอสวนผึ้ง จังหวัดราชบุรี ได้ว่า การพัฒนาภาวะผู้นำของเยาวชนในสังคมดิจิทัลไม่สามารถพิจารณาเพียงมิติของทักษะเทคโนโลยีเท่านั้น แต่จำเป็นต้องบูรณาการระหว่างศักยภาพด้านดิจิทัลของเยาวชน กระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน และระบบสนับสนุนจากหน่วยงานในพื้นที่เข้าด้วยกันอย่างเป็นระบบ องค์ความรู้ที่ค้นพบสะท้อนว่า เยาวชนในพื้นที่มีความสามารถในการใช้เทคโนโลยีดิจิทัล โดยเฉพาะการสื่อสารผ่านสื่อสังคมออนไลน์ การเข้าถึงข้อมูลข่าวสาร และการเรียนรู้ผ่านแพลตฟอร์มดิจิทัล ซึ่งถือเป็นทุนทางสังคมสำคัญที่สามารถนำมาใช้ในการพัฒนาชุมชนในยุคดิจิทัล อย่างไรก็ตาม แม้เยาวชนจะมีศักยภาพด้านเทคโนโลยีค่อนข้างสูง แต่การนำศักยภาพดังกล่าวมาใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อการพัฒนาชุมชนอย่างยั่งยืนยังต้องอาศัยกระบวนการส่งเสริมอย่างเป็นระบบ โดยเฉพาะการเปิดพื้นที่การเรียนรู้และการมีส่วนร่วมให้เยาวชนได้แสดงบทบาทในกิจกรรมของชุมชน เช่น การจัดกิจกรรมอาสาสมัคร การพัฒนาพื้นที่สาธารณะ หรือการใช้สื่อดิจิทัลเพื่อประชาสัมพันธ์ทรัพยากรและวัฒนธรรมของชุมชน นอกจากนี้ การสนับสนุนจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น สถานศึกษา ผู้นำชุมชน และภาคีเครือข่ายในพื้นที่ยังเป็นกลไกสำคัญในการสร้างระบบสนับสนุนที่เอื้อต่อการพัฒนาศักยภาพของเยาวชน ทั้งในด้านการจัดกิจกรรมพัฒนา การสร้างเครือข่ายการเรียนรู้ และการส่งเสริมให้เยาวชนมีบทบาทในการขับเคลื่อนกิจกรรมพัฒนาชุมชนอย่างต่อเนื่อง ดังนั้น องค์ความรู้ใหม่จากการวิจัยครั้งนี้สามารถอธิบายได้ว่า “ภาวะผู้นำเยาวชนในยุคดิจิทัลเพื่อการพัฒนาชุมชนอย่างยั่งยืน” เกิดจากการบูรณาการของ 3 มิติสำคัญ ได้แก่ (1) การพัฒนาทักษะดิจิทัลของเยาวชนเพื่อเสริมสร้างศักยภาพด้านการสื่อสารและการเรียนรู้ (2) การสร้างพื้นที่และกระบวนการมีส่วนร่วมของเยาวชนในกิจกรรมของชุมชน และ (3) การสนับสนุนเชิงโครงสร้างจากหน่วยงานและเครือข่ายในท้องถิ่น เมื่อทั้งสามมิตินี้เชื่อมโยงและทำงานร่วมกันอย่างต่อเนื่อง จะช่วยให้เยาวชนสามารถ

ใช้ศักยภาพด้านดิจิทัลในการสื่อสาร การสร้างเครือข่าย และการขับเคลื่อนกิจกรรมพัฒนาชุมชน ส่งผลให้เกิดการพัฒนาชุมชนที่เข้มแข็งและยั่งยืนในระยะยาว

สามารถสรุปเป็นกรอบแนวคิดขององค์ประกอบดังกล่าวได้ดังแผนภาพที่ 1

ภาพที่ 2 แสดงองค์ความรู้ใหม่จากการศึกษา

สรุปและข้อเสนอแนะ

การส่งเสริมภาวะผู้นำของเยาวชนในยุคดิจิทัลเพื่อการพัฒนาชุมชนอย่างยั่งยืนในอำเภอสวนผึ้ง จังหวัดราชบุรี สามารถสรุปในภาพรวมได้ว่า การพัฒนาภาวะผู้นำของเยาวชนในบริบทสังคมดิจิทัลเป็นกระบวนการเชิงระบบที่เกี่ยวข้องกับการบูรณาการศักยภาพของเยาวชน กระบวนการเรียนรู้ทางสังคม และกลไกสนับสนุนจากหน่วยงานในพื้นที่ โดยเยาวชนในชุมชนมีความคุ้นเคยกับการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลและสื่อสังคมออนไลน์ ซึ่งสะท้อนถึงทุนทางสังคมและทุนทางปัญญาที่สำคัญในการพัฒนาการเรียนรู้ การสื่อสาร และการสร้างเครือข่ายทางสังคมในรูปแบบใหม่ ศักยภาพดังกล่าวสามารถต่อยอดสู่การเสริมสร้างบทบาทความเป็นผู้นำของเยาวชนและการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนได้อย่างมีนัยสำคัญ อย่างไรก็ตาม การพัฒนาภาวะผู้นำของเยาวชนให้เกิดผลอย่างเป็นรูปธรรมมิได้ขึ้นอยู่กับความสามารถด้านเทคโนโลยีเพียงอย่างเดียว แต่จำเป็นต้องอาศัยกระบวนการสนับสนุนที่เอื้อต่อการเรียนรู้เชิงประสบการณ์ โดยเฉพาะการสร้างพื้นที่การเรียนรู้ทางสังคมที่เปิดโอกาสให้เยาวชนได้มีส่วนร่วมในกิจกรรมของชุมชน การทำงานร่วมกับบุคคลและองค์กรในพื้นที่ และการมีบทบาทในกิจกรรมสาธารณะ กระบวนการดังกล่าวมีส่วนสำคัญในการพัฒนาทักษะการคิด

เชิงวิพากษ์ การสื่อสาร การทำงานเป็นทีม และความรับผิดชอบต่อสังคม ซึ่งล้วนเป็นองค์ประกอบสำคัญของภาวะผู้นำในสังคมร่วมสมัย นอกจากนี้ การสนับสนุนจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น สถานศึกษา ผู้นำชุมชน และภาคีเครือข่ายในพื้นที่ ถือเป็นกลไกสำคัญในการสร้างระบบนิเวศการเรียนรู้ (learning ecosystem) ที่เอื้อต่อการพัฒนาศักยภาพของเยาวชน ทั้งในด้านการจัดกิจกรรมพัฒนา การสร้างเครือข่ายการเรียนรู้ และการเปิดโอกาสให้เยาวชนมีบทบาทในการขับเคลื่อนกิจกรรมของชุมชนอย่างต่อเนื่อง ดังนั้น องค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัยครั้งนี้สะท้อนให้เห็นว่า การส่งเสริมภาวะผู้นำของเยาวชนในยุคดิจิทัลเพื่อการพัฒนาชุมชนอย่างยั่งยืน ควรดำเนินการผ่านการบูรณาการระหว่างการพัฒนาทักษะดิจิทัลของเยาวชน การสร้างกระบวนการมีส่วนร่วมทางสังคม และการสนับสนุนเชิงโครงสร้างจากหน่วยงานในพื้นที่ เพื่อให้เกิดการพัฒนาศักยภาพของเยาวชนอย่างเป็นระบบ และนำไปสู่การเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชน

ข้อเสนอแนะจากการศึกษาครั้งนี้

1. หน่วยงานท้องถิ่นควรส่งเสริมกิจกรรมพัฒนาเยาวชนที่บูรณาการทักษะดิจิทัลกับการมีส่วนร่วมในกิจกรรมชุมชน เพื่อเสริมสร้างภาวะผู้นำและความรับผิดชอบต่อสังคม
2. สถานศึกษาควรพัฒนากระบวนการเรียนรู้ที่เปิดโอกาสให้เยาวชนใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการสื่อสาร สร้างเครือข่าย และดำเนินกิจกรรมเพื่อการพัฒนาชุมชน
3. องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นควรสร้างพื้นที่การเรียนรู้และเวทีสาธารณะให้เยาวชนมีส่วนร่วมในการเสนอแนวคิดและขับเคลื่อนกิจกรรมพัฒนาชุมชนอย่างต่อเนื่อง
4. ควรส่งเสริมความร่วมมือระหว่างท้องถิ่น สถานศึกษา และภาคีเครือข่าย เพื่อสนับสนุนการพัฒนาภาวะผู้นำของเยาวชนในบริบทสังคมดิจิทัลอย่างเป็นระบบ

ข้อเสนอแนะในการศึกษาครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาปัจจัยเชิงสาเหตุที่ส่งผลต่อการพัฒนาภาวะผู้นำของเยาวชนในยุคดิจิทัล เพื่ออธิบายกลไกความสัมพันธ์ระหว่างทักษะดิจิทัล การมีส่วนร่วม และการพัฒนาชุมชน
2. ควรขยายพื้นที่การศึกษาไปยังชุมชนหรือจังหวัดอื่น เพื่อเปรียบเทียบบริบททางสังคมและวัฒนธรรมที่มีผลต่อการส่งเสริมภาวะผู้นำของเยาวชน
3. ควรพัฒนารูปแบบหรือโมเดลการส่งเสริมภาวะผู้นำของเยาวชนในยุคดิจิทัล และทดลองใช้จริงในชุมชนเพื่อประเมินประสิทธิผลเชิงประจักษ์

บรรณานุกรม

- กรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการ. (2559). *ทำเนียบชุมชนบนพื้นที่สูง ครอบคลุมพื้นที่ 20 จังหวัดของประเทศไทย ปี พ.ศ. 2559*. กองกิจการนิคมสร้างตนเองและพัฒนาชาวเขา กลุ่มกิจการชาวเขา.
- กลุ่มงานพัฒนายุทธศาสตร์สาธารณสุข. (2565). *แผนยุทธศาสตร์สาธารณสุขจังหวัดราชบุรี ปีงบประมาณ พ.ศ. 2566-2570*. สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดราชบุรี.

- กิตติพงษ์ วงศ์กระพั่นรุ. (2562). การมีส่วนร่วมของเด็กและเยาวชนในสภาเด็กและเยาวชน: กรณีศึกษาสภาเด็กและเยาวชนเขตบางคอแหลม กรุงเทพมหานคร. *วารสารสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์*, 45(2), 120–138.
- ชัยพงษ์ ไทยเพชรกุล, โกศล มีคุณ, ศักดิ์ชัย นิรัฐทวี, และวิภาภรณ์ ภู่วัฒนกุล. (2565). รูปแบบการบริหารการพัฒนาการพึ่งตนเองและการปรับตัวของเด็กและเยาวชนในสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน สังกัดกรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน. *วารสารมหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี*, 17(2), 153–169.
- ปณิตา มุ่งก่อกลาง. (2568). สำนักงานพัฒนาชุมชนกับการขับเคลื่อนเศรษฐกิจฐานรากในยุคดิจิทัล. *ราชสีมาปริทัศน์*, 1(2), 43–53.
- สำนักงานพัฒนาชุมชน. (2566). *การพัฒนาชุมชนไทยในยุคดิจิทัล*. สำนักงาน.
- Creswell, J. W., & Creswell, J. D. (2018). *Research design: Qualitative, quantitative, and mixed methods approach* (5th ed.). SAGE Publications.
- Creswell, J. W., & Poth, C. N. (2018). *Qualitative inquiry and research design: Choosing among five approaches* (4th ed.). SAGE Publications.
- Field, A. (2018). *Discovering statistics using IBM SPSS statistics* (5th ed.). SAGE Publications.
- Gurstein, M. (2007). What is community informatics (and why does it matter)? *The Journal of Community Informatics*, 3(1). <https://doi.org/10.15353/joci.v3i1.237>
- Komives, S. R., Owen, J. E., Longerbeam, S. D., Mainella, F. C., & Osteen, L. (2005). Developing a leadership identity: A grounded theory. *Journal of College Student Development*, 46(6), 593–611. <https://doi.org/10.1353/csd.2005.0061>
- United Nations ESCWA. (2009). *Impact of ICT on community development in ESCWA member countries*. United Nations Economic and Social Commission for Western Asia.